

Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1937 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skogshärbärgeslag m. m., dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 19 februari 1937 dagtecknad proposition, nr 112, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Skogshärbärgeslag.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Bedrives skogsavverkningsarbete, arbete med försågning av virke i direkt samband med skogsavverkning, kolnings-, väg-, vattenavlednings- eller flottledsbyggnadsarbete på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärke, åligger det arbetsgivaren att sörja för att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärke.

Vid skogsavverknings-, väg-, vattenavlednings- och flottledsbyggnadsarbete åligger det arbetsgivaren att jämväl sörja för att å eller i närheten av arbetsstället tillgång finnes till lämpligt stallrum för de hästar, som användas vid arbetet.

I denna lag förstås med arbetare envar, som utför arbete för annans räkning utan att i förhållande till denne vara att anse såsom självständig företagare, och med arbetsgivare envar, för vilkens räkning arbete utföres av sådan arbetare, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

2 §.

Härbärke, varom i 1 § sägs, skall ej mindre erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd än även i övrigt, med tillbörlig hänsyn tagen till den tid och de förhållanden, under vilka härbärgen kan förväntas komma till användning, motsvara skäligen fordringar på en tillfällig bostad.

Härbärke, som är avsett att bebos av minst tio arbetare, skall, där ej yrkes-

inspektionens chefsmyndighet finner skäl medgiva undantag, så inredas, att gemensam mathållning där lämpligen kan anordnas.

Vad i första stycket är sagt om härbärke skall äga motsvarande tillämpning beträffande stallrum, som avses i 1 §.

3 §.

I fråga om härbärke, som användes vintertid under någon längre tid, skall av arbetsgivare särskilt iakttagas:

a) På varje inkvarterad arbetare skall under normala förhållanden komma ett luftutrymme av minst fem kubikmeter.

b) Avståndet mellan golv och innertak må ej understiga två meter i den del av bostaden, som ej disponeras för inredning (sovplatser, skåp m. m.).

c) Härbärke skall vara anordnat med trägolv. Uppføres härbärke vintertid eller å tjälad mark, skall det förses med trossbotten eller annan därmed likvärdig anordning.

d) Härbärke skall vara anordnat med innanfönster eller fönster med dubbla rutor på något avstånd från varandra i samma båge.

e) Härbärke avsett för fyra eller flera arbetare skall vara anordnat med torkrum samt förvaringsrum, lämpligen i anslutning till förstuga.

f) På lämpligt avstånd från härbärke skall finnas avträde inom skjul.

Där det i visst fall finnes av särskilda skäl påkallat, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet medgiva undantag från vad i denna paragraf stadgas.

4 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas, på sätt Konungen närmare föreskriver, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet, av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmännas tjänst för skogsvård anställd personal.

5 §.

De, som hava att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av denna lag, skola, när helst de så påfordra, äga tillträde till de härbärgen och stall, som finnas anordnade, ävensom rätt att där företaga undersökningar, vartill deras tjänsteåligganden kunna giva anledning; och vare arbetsgivaren pliktig att för tillsynens behöriga utövande på anfordran tillhandagå med alla nödiga upplysningar.

Vad i 17 kapitlet 11 § rättegångsbalken förordnas om dem, som rättens eller Konungens befallningshavandes bud och ärende gå, gälle ock om dem, som hava att taga befattning med tillsyn å efterlevnaden av denna lag.

6 §.

Å arbetsställe, som i denna lag avses, må arbetarna inom sig utse ett eller flera ombud att till vederbörande inspektionsförrättare framföra arbetarnas önskemål beträffande härbärke eller stall. Om dylikt val böra ombuden underätta arbetsgivaren samt skogs- och flottledsinspektören.

Vid inspektion å arbetsställe, där ombud för arbetarna finnes, bör inspektionsförrättaren i regel träda i förbindelse med ombudet.

Vederbörande tillsynsorgan är pliktigt att på begäran kostnadsfritt tillhandahålla arbetarnas ombud avskrift av anvisning, råd eller annat skriftligt meddelande, som avlåtits rörande härbärke eller stall vid arbetsstället.

7 §.

Underlåter arbetsgivare att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 1, 2 eller 3 §, äger yrkesinspektionens chefsmyndighet på framställning av skogs- och flottledsinspektören eller där så eljest prövas nödigt förbjuda arbetsgivaren, sedan denne blivit i saken hörd, att efter utsatt skälig tid använda visst härbärke eller stall eller bedriva visst arbete utan att hava vidtagit av chefsmyndigheten vid förbudets meddelande angivna åtgärder. Är synnerlig olägenhet för handen, må chefsmyndigheten, utan att avbida arbetsgivarens yttrande, meddela dylikt förbud att träda i kraft omedelbart och gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnas, ävensom, där så finnes påkallat, låta genom polismyndighetens försorg på arbetsgivarens bekostnad vidtaga nödig anordning till säkerställande av förbudets upprätthållande.

Är fråga om åtgärd beträffande härbärke eller stall, som arbetsgivaren fått till sig upplåtet, bör jämväl upplåtaren höras. Chefsmyndigheten äger att meddela förbud mot upplåtande av härbärgen för inkvartering av arbetare eller av stallet för inhysande av hästar utan att med härbärgen eller stallet vidtagits viss angiven åtgärd.

8 §.

Underlåter arbetsgivare att ställa sig till efterrättelse förbud, som meddelats med stöd av 7 § första stycket, straffes med dagsböter, dock ej under tio, eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårade, med fängelse i högst sex månader. Till samma straff dömes, där upplåtaren överträder förbud, som meddelats med stöd av 7 § andra stycket.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom i denna paragraf förmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är bestämt för sådan förseelse.

9 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

10 §.

Över beslut av yrkesinspektionens chefsmyndighet i fråga, som omförmäles i denna lag, må klagan föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement inom tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

11 §.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av staten eller kommun, skall vad i denna lag är stadgat om arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

Föreskrifterna i 7 § skola icke äga tillämpning å verksamhet, som bedrivs av staten, utan skall i avseende å sådan verksamhet gälla följande bestämmelse:

Skulle skogs- och flottledsinspektören finna förhållande i fråga om härbärke eller stall vid visst arbetsställe påkalla åtgärd, som avses i 7 §, skall han därom göra anmälan hos den myndighet, vilken över verksamheten har överinseende, varefter denna myndighet har att, efter omständigheterna, antingen vidtaga den påkallade åtgärden eller ock underställa ärendet Konungens prövning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1937, från och med vilken dag lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, kolning och flottledsbyggnad av härbärke åt arbetarna m. m. upphör att gälla.

Bryter arbetsgivare mot förbud, som jämlikt 3 § sistnämnda lag samt 38 § lagen om arbetarskydd, enligt den lydelse dessa lagrum ägde före den 1 januari 1932, meddelats av Konungens befallningshavande, eller mot förbud, som jämlikt 3 § lagen angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, kolning och flottledsbyggnad av härbärke åt arbetarna m. m. samt 38 § 1 mom. lagen om arbetarskydd, enligt den lydelse dessa lagrum äga enligt lagar den 12 juni 1931 (nr 289 och 288), meddelats av yrkesinspektionens chefsmyndighet, skall, om sådan förseelse ägt rum efter det skogshärbärgeslagen trätt i kraft, vad i 8 § sistnämnda lag är stadgat äga tillämpning.

2) **L a g**

angående ändrad lydelse av 10, 32, 33 och 35 §§ lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd.

Härigenom förordnas, att 10, 32, 33 och 35 §§ lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd¹ skola, 33 och 35 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

10 §.

Till bergverks-, bruks-, fabriks-, hantverks- eller annat industriellt arbete eller byggnadsarbete, ändå att det ej är att hänföra till industriellt arbete, eller skogsavverknings- eller kolningsarbete eller arbete med transport av personer eller gods må icke användas minderårig under fjorton år. Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla distribution av varor eller uträttande av bud eller ärenden.

Bedrivs arbete, som med förbudet i första stycket avses, i sådan omfattning, att å arbetsstället i regel användas minst tio arbetare, må minderårig icke användas till arbetet, utan så är att den minderåriges intygsbok, utöver vad i 9 § föreskrives, innehåller läkarintyg, utvisande att den minderåriga icke företer sjuklighet, svaghet eller bristande kroppsutveckling eller, där så skulle

¹ Senaste lydelse se SFS 1931: 288.

vara förhållandet, att den minderårige icke kan anses komma att lida men av den sysselsättning, varom fråga är. Sådant läkarintyg må, utom då fråga är om minderårigs användande till skogsavverknings-, kolnings- eller flottningsarbete, vid intygsbokens avlämnande till arbetsgivaren ej vara äldre än ett år och kan utgöras av anteckning, som vid besiktning enligt 35 § införts i boken av besiktningsläkaren.

32 §.

Det åligger arbetsgivare, vilken använder minderårig i arbete av den beskaffenhet och omfattning, som i 10 § andra stycket avses, att hava den minderåriges namn, födelseår och födelsedag införda i en särskild förteckning ävensom att vid den minderåriges avgång ur arbetet avföra den minderårige från förteckningen. Dylik förteckning föres för kalenderår, och skall vid förnyat uppläggande av förteckningen iakttagas, att i densamma införas samtliga minderåriga, som vid årsskiftet kvarstodo i arbetet. Arbetsgivaren är pliktig förvara förteckningen å arbetsstället under ett år utöver det kalenderår förteckningen avser. Vad sålunda stadgats äger dock icke tillämpning å skogsavverknings-, kolnings- eller flottningsarbete.

33 §.

Arbetsgivare, som använder en eller flera minderåriga i arbete av den beskaffenhet och omfattning, som i 10 § andra stycket avses, skall inom fjorton dagar från det han började i arbetet använda dylik arbetskraft därom hos vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare göra skriftlig anmälan ävensom på samma sätt, likaledes inom fjorton dagar, göra anmälan, då han icke vidare i arbetet använder någon minderårig. Äger användandet av sådan arbetskraft rum allenast under viss eller vissa tider av året och kan arbetsgivaren därom på förhand lämna tillförlitlig upplysning, må anmälan, som innehåller sådan upplysning, gälla så länge de anmälda förhållandena fortfarande äga bestånd. Vad sålunda stadgats äger dock icke tillämpning å skogsavverknings-, kolnings- eller flottningsarbete.

Vid beviljande — — — ovan stadgats.

35 §.

En gång varje kalenderår skall vid arbetsställe, där minderåriga användas i arbete av den beskaffenhet och omfattning, som i 10 § andra stycket avses, företagas läkarbesiktning å de minderåriga till utrönande, huruvida sysselsättning, vartill minderårig användes, är för dennes hälsa eller kroppsutveckling menlig. Dylik besiktning må jämväl eljest, då Konungens befallningshavande finner särskilda skäl föreligga att därom förordna, företagas å viss eller vissa av de minderåriga. Vad sålunda stadgats äger dock icke tillämpning å skogsavverknings-, kolnings- eller flottningsarbete.

Det åligger — — — berörda anteckningsbok.

Till förrättande — — — avgiva yttrande.

Vid beviljande — — — vid arbetsstället.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1937.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom andra kammaren väckt motion, nr 434, i vilken herr *Nordström* i *Kramfors m. fl.* hemställt, att riksdagen vid behandling av propositionen måtte besluta ändringar av 2, 3 och 6 §§ i den föreslagna skogshärbärgeslagen i enlighet med vad i motionen angivits. Till den närmare innebörden av de påyrkade ändringarna återkommer utskottet vid detaljgranskningen av nämnda paragrafer.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i propositionen framlagda lagförslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna andragit till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionen.

Liksom i propositionen behandlas i detta utlåtande under särskilda rubriker först frågan om reviderad skogshärbärgeslag samt därefter spørsmålet om åtgärder avseende förbättrat arbetarskydd.

Skogshärbärgeslagen.

I lagen den 25 april 1919 (nr 222) angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning, kolning och flottledsbyggnad av härbärke åt arbetarna m. m., den s. k. skogshärbärgeslagen — sådan densamma lyder efter vissa år 1931 vidtagna ändringar — stadgas att, där skogsavverknings-, kolnings- eller flottledsbyggnadsarbete bedrivs på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärke, det åligger arbetsgivaren att sörja för att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärke.

Vidare åligger det enligt lagen arbetsgivaren att vid skogsavverknings- och flottledsbyggnadsarbete sörja för att å eller i närheten av arbetsstället finnes tillgång till lämpligt stallrum för de hästar, som användas vid arbetet. Härbärke skall erbjuda tillräckligt utrymme samt tillfredsställande skydd mot köld och nederbörd. Det skall även i övrigt, med tillbörlig hänsyn tagen till den tid och de förhållanden, under vilka härbärgen kan förväntas komma till användning, motsvara skäligen fordringar på en tillfällig bostad. Dessa bestämmelser skola äga motsvarande tillämpning beträffande stallrum. Tillsynen å lagens efterlevnad utövas, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet, av befattningshavare vid yrkesinspektionen samt i det allmänna tjänst för skogsvård anställd personal. Vidare har föreskrivits, att bestämmelserna i 31, 38, 45, 49—51 och 53 §§ i lagen om arbetarskydd i tillämpliga delar skola äga motsvarande giltighet.

Enligt kungörelse den 18 december 1931 (nr 424) skall den tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, som åligger yrkesinspektör, i vad angår skogsavverknings-, kolnings-, flottledsbyggnads- och flottningsarbeten, utövas av skogs- och flottledsinspektören i egenskap av specialinspektör inom yrkesinspektionen. Skogs- och flottledsinspektören äger därvid uppdraga åt hos honom anställd assistent att i enlighet med de anvisningar han meddelar utöva sådan tillsyn. Från

tillsynen är dock undantagen kontrollen över ångpannor. Vid utövande av tillsynen äger skogs- och flottledsinspektören påkalla vederbörande yrkesinspektörs medverkan beträffande maskinell eller annan teknisk anordning. — Enligt kungörelse samma dag (nr 425) om tillsyn å härbärgen för skogsavverknings-, kolnings-, flottledsbyggnads- och flottningsarbetare skall tillsyn å efterlevnaden av skogshärbärgeslagen utövas, under överinseende och ledning av yrkesinspektionens chefsmyndighet, av skogs- och flottledsinspektören jämte assistenter samt av jägmästare och länsjägmästare med biträde av underlydande personal.

Frågor om ändringar i skogshärbärgeslagen och vissa i samband därmed stående spörsmål hava vid åtskilliga tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. En historik i ämnet lämnas i propositionen å sid. 8—13. Till denna historik anhåller utskottet att få hänvisa. Här må allenast omnämnas, att 1936 års riksdag på hemställen av andra lagutskottet (utlåtande nr 22) i skrivelse (nr 116) till Kungl. Maj:t anhöll, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning angående möjligheten att åstadkomma en förbättring av skogsarbetarnas härbärgen under avverknings tiden samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Den 29 maj 1936 anbefallde Kungl. Maj:t socialstyrelsen att efter erforderlig utredning avgiva yttrande i ärendet och inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Samtidigt därmed överlämnades till styrelsen en från svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet till socialdepartementet inkommen skrivelse den 27 augusti 1935, i vilken hemställts, att en skrivelsen bilagd undersökning beträffande härbärgen, arbetarskydd och förbandsartiklar under skogsarbete måtte beaktas.

Med skrivelse den 28 oktober 1936 avlämnade socialstyrelsen utredning och förslag till bland annat reviderad skogshärbärgeslag samt lag om ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd. Sistnämnda förslag behandlas, såsom förut omnämnts, i det följande under särskild rubrik. Förslaget har sedermera undergått remissbehandling, varefter det överarbetats inom socialdepartementet.

I propositionen har föreslagits, att skogshärbärgeslagen skall utsträckas att avse även arbete med försågning av virke i direkt samband med skogsarbete samt väg- och vattenavledningsarbete. I sammanhang därmed har föreslagits, att såsom rubrik till lagen skall antagas den nu gängse beteckningen »skogshärbärgeslag».

Beträffande lagens allmänna utformning har i propositionen föreslagits, att i lagens 1 och 2 §§ fortfarande vissa allmänna föreskrifter skola lämnas om skyldigheten att anordna härbärke och om härbärges beskaffenhet, att i en ny 3 § närmare skall angivas, vad som särskilt skall iakttagas beträffande bostäder, som skola användas vintertid under någon längre tid, att i 4 § bestämmelser skola upptagas om tillsyn å lagens efterlevnad samt att till skogshärbärgeslagen (5—11 §§) skola överflyttas de stadganden i arbetarskyddslagen, vilka skola äga tillämpning i fråga om skogshärbärgeslagen. Till

flertalet av dessa stadganden göres för närvarande endast hänvisning i sistnämnda lag, varjämte i ett fall ej heller hänvisning finnes.

I 2 § har införts ett stadgande av innebörd, att härbärg, som är avsett att bebos av minst tio arbetare, skall, där ej yrkesinspektionens chefsmyndighet finner skäl medgiva undantag, så inredas, att gemensam mathållning där lämpligen kan anordnas. Rörande detaljerna i 3 § må hänvisas till lagtexten. Här bör dock erinras att, där det i visst fall finnes av särskilda skäl påkallat, yrkesinspektionens chefsmyndighet äger medgiva undantag från vad i 3 § stadgas. De från arbetarskyddslagen hämtade bestämmelserna hava i mån av behov givits en för skogshärbärgeslagen avpassad formulering. Endast i ett fall har i sistnämnda bestämmelser gjorts en saklig ändring, i det att lägsta straff för den, som underlåter att ställa sig ett av yrkesinspektionens chefsmyndighet meddelat förbud till efterrättelse, föreslås höjt från nuvarande en dagsbot till tio dagsböter.

I propositionen har vidare föreslagits, att den nya lagen skall träda i kraft den 1 juli 1937. Därjämte innehåller förslaget den övergångsbestämmelsen att, därest arbetsgivare bryter mot förbud, som meddelats med stöd av äldre lag, men sådan förseelse ägt rum efter det den nya lagen trätt i kraft, straffbestämmelserna i 8 § sistnämnda lag skola äga tillämpning.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har angående behovet av ändrad lagstiftning på förevarande område anfört bland annat, att en utbyggnad i vissa hänseenden av gällande lagstiftning enligt hans mening vore erforderlig, för att tillfredsställande förhållanden i fråga om skogsarbete och andra likställda arbetsområden skulle ernås. Det syntes i sådant hänseende vara av värde, att de mycket allmänt hållna föreskrifter angående härbärgenas beskaffenhet, som gällande lag innehölle, i vissa hänseenden kompletterades. Det kunde nämligen efter en sådan lagändring förväntas, att åtgärder till förbättring av härbärgena, så att de fyllde åtminstone vissa under särskilda förhållanden erforderliga minimikrav i fråga om utrymme m. m., komme att vidtagas utan inskridande från inspektionens sida. Departementschefen har vidare framhållit, att de mera detaljerade föreskrifter, som enligt hans mening borde införas i lagen, måste utformas med hänsyn tagen till de mycket skilda förutsättningar, varunder lagstiftningen komme att verka. I dessa föreskrifter borde uppställas vissa minimikrav, vilka under särskilda förhållanden skulle vara uppfyllda. Bestämmelserna skulle hava avseende å härbärgen, vilka skulle användas vintertid under någon längre tid. Något skäl att — såsom i ett yttrande uttalats — befara, att även med en sådan försiktig utformning av lagreglerna den sympati, varmed lagen hittills från skilda håll mottagits, och det förtroende, varmed uppsikten över densamma mötts, skulle komma att förbytas i motsatsen, ansåg departementschefen icke föreligga.

Departementschefen har ytterligare framhållit, att obilliga krav å härbärgenas beskaffenhet, varigenom onödiga kostnader skulle åsamkas arbetsgivarna, icke borde framställas. Hänsyn borde särskilt tagas till bärkraften

hos mindre företag. Enligt departementschefens mening torde det ej heller behöva befaras, att strängare fordringar i fråga om härbärgenas anordnande än behovet påkallade komme att uppställas. Den inspektion, som utövats å skogshärbärgeslagens efterlevnad, hade nämligen enligt samstämmiga vittnesbörd från olika håll varit sådan, att den mötts med största tillit och förtroende. Departementschefen har ansett sig kunna uttala den förvissningen, att ändring härutinnan icke komme att äga rum.

I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet det vara erforderligt, att en utbyggnad och komplettering i vissa hänseenden av gällande lagstiftning angående skogshärbärgen kommer till stånd. Det genom propositionen framlagda förslaget är enligt utskottets mening väl avvägt. Utskottet anser sig emellertid böra understryka vikten av att — såsom även departementschefen framhållit — å härbärgenas beskaffenhet icke uppställas strängare fordringar än behovet påkallar. Även utskottet förutsätter, att inspektionen å lagens efterlevnad kommer att bedrivas på sådant sätt, att den liksom hittills varit fallet mötes med tillit och förtroende.

Utskottet.

Utskottet övergår härefter till att under de olika paragraferna verkställa detaljgranskning av lagförslaget. Därvid kommer redogörelse att lämnas för de yrkanden, som framställts i motionen. I den mån de särskilda bestämmelserna icke i det följande beröras, hava de av utskottet lämnats utan erinran.

2 §.

Socialstyrelsen har i syfte att bereda arbetarna ökade möjligheter att bilda gemensamt hushåll föreslagit upptagande i 2 § av ett nytt andra stycke, innehållande att härbärke, som kan förväntas komma att bebos av arbetare med gemensam mathållning, skall så anordnas, att det blir därför lämpligt.

Departementschefen har i denna fråga anfört följande:

Ett stadgande av den av socialstyrelsen föreslagna innebörden är säkerligen ägnat att ingiva vissa praktiska betänkligheter, om ock någon ledning för bedömandet av behovet av särskilda åtgärder i förevarande avseende kan erhållas av den uppfattning, som är förhärskande bland arbetarna i orten. Å andra sidan lär det få anses utgöra ett klart samhällsintresse, att de i här ifrågavarande arbeten sysselsatta beredas sådana sociala och hygieniska villkor, att skäligen anspråk kunna sägas vara fyllda. Även om inspektionsmyndigheten obestriddligen äger befogenhet att meddela nödiga föreskrifter för att tillförsäkra härbärgeshushållerska från förläggningen i övrigt avskild sovplats, torde kravet i fråga få anses så naturligt, att man icke kan avstå från att låta detsamma komma till formligt uttryck vid bestämmelsernas avfattning.

Vid mina överväganden huru härvid lämpligen bör förfaras, har jag kommit till den uppfattningen, att man bör utgå därifrån, att det praktiskt förefintliga behovet av gemensamt kosthåll gör sig gällande vid större förläggningar. Lämpligen synes man kunna fastställa gränsen vid tio arbetare och sålunda inskränka kravet i ifrågavarande avseende till härbärgen, som äro avsedda att bebos av minst tio arbetare. Beträffande sådant härbärke torde som allmän regel böra upprätthållas fordran på att detsamma skall vara inrett på sådant sätt, att gemensam mathållning lämpligen kan anordnas där. Från denna

regel bör emellertid dispens kunna meddelas av yrkesinspektionens chefsmyndighet, då föreliggande förhållanden så motivera, t. ex. om arbetarna icke påkalla gemensam mathållning, om en avverkning är av så ringa omfattning, att kravet skulle te sig obilligt, eller om på grund av konflikt eller snöbrist avverkningstiden är begränsad.

I *motionen II: 434* har hemställts, att andra stycket i förevarande paragraf måtte utgå och ersättas med de i motionen föreslagna bestämmelserna i 3 §.

Utskottet.

Utskottet ansluter sig för sin del till vad föredragande departementschefen på nu ifrågavarande punkt anfört och kan sålunda icke tillstyrka nyssnämnda av motionärerna framställda yrkande.

3 §.

Såsom redan i det föregående anmärkts lämnas i 3 § detaljerade föreskrifter om vad som särskilt skall iakttagas beträffande bostäder, som skola användas vintertid under någon längre tid.

Departementschefens uttalanden rörande denna paragraf återfinnas å sid. 41—43 i propositionen.

I *motionen II: 434* har yrkats, att 3 § måtte erhålla följande lydelse:

»I fråga om härbärke iakttagas:

a) Härbärke skall vara anordnat med särskilt vindfång och bör i allmänhet utöver ett eller flera sovrum innehålla förvaringsrum, torkrum och matrum.

b) Väggar, golv och tak i härbärke skall vara så utförda att de erbjuder tillräcklig värmeisolering och täthet. Yttertak skall vara så utfört att vatten därifrån avrinner och så att vatten ej intränger därigenom. Golv skall vara av trä eller annat därmed minst likvärdigt material samt utföras fritt från underliggande mark.

c) Avståndet mellan golv och tak i de delar av sovrum och matrum, som ej disponeras av fast inredning, må ej understiga två meter.

d) Sovrum, matrum och torkrum skall vara försedd med eldstad eller annan uppvärmningsanordning.

e) Sovrum och matrum skall vara försedda med fönster. Varje fönster skall ha en fri glasyta av minst en kvadratmeters storlek och vara anordnat med dubbla glas med luftmellanrum.

f) Sovrum skall vara inrett med sängar eller britsar och må i sovrum ej inkvarteras flera arbetare än vad som motsvarar antalet sängar eller britsar.

g) För att rum skall anses som matrum i bemärkelse, som här avses, må i detsamma ej inkvarteras annan än för hushållets skötsel anställda personer och skall dylikt matrum vara inrett med anordning för matlagning och bakning samt skåp för förvaring av matvaror och servis.

h) I härbärke med enbart sovrum må ej inkvarteras flera än 3 arbetare. Finnes utöver sovrum jämväl förvaringsrum och torkrum må högst 9 arbetare inkvarteras.

j) I sovrum må ej inkvarteras flera arbetare än att på varje arbetare kommer en luftvolym av minst åtta kubikmeter, vilket mått må minskas till sju kubikmeter, där särskilt torkrum och förvaringsrum finnes, och till fem kubikmeter, där dessutom särskilt matrum finnes.

k) På lämpligt avstånd från härbärke skall finnas avträde inom skjul. Dylikt avträde skall vara beläget, så att avrinning därifrån ej förorenar vatten- drag eller brunn, varifrån dricksvatten tages.

Där det i visst fall finnes av särskilda skäl påkallat äger yrkesinspektionens chefsmyndighet medgiva undantag från vad i denna paragraf stadgas.»

I motiveringen till motionen har beträffande förevarande paragraf anförts följande:

Det synes som om denna paragraf varit i behov av såväl tekniskt saklig som formell genomsyn. Huvudanmärkningarna är följande. Formuleringen i stycket a) »under normala förhållanden» synes kunna tagas till intäkt för tillfälligt inkvarterande av ett större antal arbetare. Uttrycket »bostaden» under b) är vagt och synes kunna ge anledning till tvekan om huruvida vindfång, torkrum etc. även måste ha denna minimihöjd. Bestämmelsen om »trä- golv» under c) torde böra kompletteras med hänsyn till möjligt användande av hårda skivor av board eller dylikt. Vidare är uttrycket »trossbotten» knappast entydigt och bestämmelse av denna art torde ej böra inskränkas till byggnad som uppföres »vintertid eller å tjälad mark». Föreskrift borde i stället införas om värmeisolering och om fribärande golvlag. Bestämmelserna om fönster under d) synas för svaga. Minimistorlek av fönster bör fixeras. Bestämmelsen om fönstrens utförande har fått en tekniskt osaklig formulering, som till och med synes utsluta användande av kopplade bågar. Formuleringen av stycket synes ej heller tillräckligt klart ange, att fönster skall finnas utan endast hur sådana skall anordnas. Att varje rum skall ha fönster föreskrives ej heller. Föreskrifterna under e) torde i överensstämmelse med tidigare anförda synpunkter böra omformuleras till att avse antalet arbetare, som i härbärke utan de i stycket angivna rummen må inkvarteras. Bestäm- melsen om avträde under f) bör kompletteras med bestämmelse om avträdes läge i förhållande till vattentag.

Utöver här anförda ändringar och kompletteringar bör även föreskrift under denna paragraf intagas om sovplatser, om väggars och taks isolering och täthet samt om härbärges anordnande för gemensam mathållning. Dessa senare bestämmelser bör så formuleras, att de uppmuntrar och understödjer en utveckling till härbärgen med särskilt matrum (kök), lämpligen på det sättet att krav på utrymme ställes högre för härbärke utan än för sådant med matrum. Liknande formulering bör bestämmelserna om torkrum etc. få.

Såsom departementschefen uttalat, måste utformningen av de detaljerade föreskrifter, som böra införas i lagen, ske med hänsyn till de mycket skilda förutsättningar, varunder lagstiftningen kommer att verka. Enligt utskottets mening har denna synpunkt även vunnit tillbörligt beaktande i det genom propositionen framlagda förslaget. Utskottet anser sålunda, att de i förslagets 3 § upptagna bestämmelserna äro väl avvägda, och kan icke tillstyrka de längre gående och mera detaljerade föreskrifter, som påyrkats i motionen. Ut- skottet vill i detta sammanhang framhålla, att sådana närmare anvisningar rörande anordnande av skogshärbärgen, som finnas utfärdade av socialsty- relsen, torde bliva erforderliga, även om det föreliggande lagförslaget blir antaget. I motionen hava vidare framställts vissa huvudsakligen formella an- märkningar mot den i propositionen föreslagna lydelsen av 3 §. Med en för- nuftig lagtillämpning torde emellertid ändringar i de anmärkta hänseendena icke vara behövliga.

Utskottet.

6 §.

De i förevarande paragraf upptagna bestämmelserna hava sin motsvarighet i 31 § arbetarskyddslagen (intagen i propositionen å sid. 45—46) och i 6 § andra stycket flottledshärbärgeslagen.

Departementschefen har i propositionen erinrat, att enligt vad socialstyrelsen uttalat samtliga de paragrafer i den föreslagna lagen, vilkas innehåll hämtats från arbetarskyddslagen, i mån av behov erhållit en för skogs- härbärgeslagen avpassad formulering. Beträffande nu ifrågakvarande paragraf har departementschefen ej funnit anledning till erinran i sak mot vad socialstyrelsen föreslagit.

I *motionen II: 434* har hemställts, att 6 § skulle erhålla följande lydelse:

»Å arbetsställe, som i denna lag avses, bör arbetarna inom sig utse ett eller flera ombud att företräda dem i frågor rörande härbärgenas eller skogsstallens beskaffenhet och användande eller rörande anordnande av nya sådana. Om valet bör ombuden underrätta arbetsgivaren samt skogsyrkesinspektören.

Arbetsgivaren så ock den, som utövar ledningen av arbetet, bör i frågor som i första stycket sagts söka samråd med arbetarnas ombud.

Ombuden bör verka för främjande av bättre levnadsförhållanden inom härbärgena samt jämväl söka arbetarnas medverkan därtill. När ombuden genom klagomål eller eljest erhåller kännedom om missförhållande, bör de söka få detsamma avhjälpt genom hänvändelse till arbetsgivaren eller, där rättelse på sådant sätt ej vinnes, till skogsyrkesinspektören. Har arbetsgivare från ombud mottagit hänvändelse rörande frågor, som här sagts, har han att inom skälig tid giva ombudet besked i frågan.

Vid inspektion arbetsstället.»

Utskottet.

Även enligt utskottets mening böra de bestämmelser, vilkas innehåll hämtats från arbetarskyddslagen, erhålla ett för den nya lagens tillämpningsområde avpassat innehåll. Den i propositionen föreslagna lydelsen av 6 § synes utskottet härutinnan tillfredsställande. Utskottet anser sig sålunda sakna skäl att tillstyrka motionärernas yrkande i förevarande hänseende.

Åtgärder avseende förbättrat arbetarskydd.

Den allmänna minimiåldern för minderårigs användning till arbete är enligt 9 § lagen om arbetarskydd tretton år. Beträffande bergverks-, bruks-, fabriks-, hantverks- eller annat industriellt arbete eller byggnadsarbete, även om det ej är att hänföra till industriellt arbete, eller arbete med transport av personer eller gods är emellertid åldersgränsen enligt 10 § första stycket samma lag i allmänhet fjorton år. Flottnings anses höra under arbetsgruppen »transport av gods». För skogsavverknings- och kolningsarbete gäller däremot den allmänna minimiregeln.

Vissa ur arbetarskyddssynpunkt strängare fordringar hava i nu gällande lag uppställts i fråga om sådant i 10 § första stycket uppräknat arbete, som bedrivs i viss större omfattning, nämligen då å arbetsstället i regel användas minst tio arbetare. Om minderårig användes vid sådant arbete föreskrives, bland

annat, att den minderåriges intygsbok skall innehålla läkarintyg, som utvisar, att den minderårige icke företer sjuklighet, svaghet eller bristande kroppsutveckling eller, där så skulle vara förhållandet, att den minderårige icke kan anses komma att lida men av den sysselsättning, varom fråga är (10 § andra stycket), att sådant läkarintyg vid intygsbokens avlämnande till arbetsgivaren ej får vara äldre än ett år (10 § andra stycket), att arbetsgivaren skall hava den minderåriges namn, födelseår och födelsedag införda i en särskild förteckning, samt att den minderårige vid avgång ur arbetet skall avföras från förteckningen (32 §), att arbetsgivare inom fjorton dagar från det han började använda minderårig arbetskraft skall göra skriftlig anmälan därom hos vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare samt på samma sätt, likaledes inom fjorton dagar, skall göra anmälan, då han icke vidare använder någon minderårig i arbetet (33 §), samt att läkarbesiktning å minderårig skall företagas vid arbetsstället en gång varje kalenderår till utronande, huruvida sysselsättning, vartill den minderårige användes, är menlig för hans hälsa eller kroppsutveckling (35 §).

I sin ovannämnda skrivelse den 28 oktober 1936 framlade socialstyrelsen även förslag om vissa ändrade bestämmelser rörande minderårigas användande vid skogsavverkning, flottning och kolning. En redogörelse för den tidigare behandlingen av ifrågavarande spörsmål har lämnats i propositionen (sid. 53—54). Till denna redogörelse anhåller utskottet nu att få hänvisa.

I propositionen har föreslagits höjning av minimiåldern för användning av minderåriga till skogsavverknings- och kolningsarbete till fjorton år. Vad angår de strängare bestämmelserna i fråga om vissa i större omfattning bedrivna arbeten har föreslagits, att flertalet av dessa bestämmelser tills vidare icke skola tillämpas i fråga om skogsavverknings- och kolningsarbete. I sammanhang härmed har styrelsen framlagt förslag därom, att bestämmelserna icke längre skola gälla i fråga om flottningsarbete av den omfattning, som förmäles i 10 § andra stycket. Visserligen skall enligt förslaget, även då fråga är om minderårigs användande till skogsavverknings-, kolnings- eller flottningsarbete, den minderåriges intygsbok innehålla läkarintyg av viss beskaffenhet, men det kräves icke, att intyget ej skall vara äldre än ett år, ej heller att årliga läkarundersökningar skola hållas. Slutligen föreslås, att arbetsgivare åliggande skyldigheter jämlikt 32 § angående förande av vissa förteckningar beträffande minderåriga samt jämlikt 33 § rörande s. k. in- och avanmälan till vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare av minderårig arbetskraft icke skola gälla vid nyssnämnda slag av arbete.

Vad Kungl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

Utskottet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen;
samt

B) att motionen II: 434 måtte anses besvarad genom utskottets hemställan under A).

Stockholm den 29 april 1937.

På andra lagutskottets vägnar:

IVAR ÖSTERSTROM.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tamm, Hagman, Sam Larsson, Norman**, *Olof Carlsson, John Gustavson**, *Sten* och *Ekströmer*;

från andra kammaren: herrar *Österström, Hage, Johanson* i Hallagården, *Molander**, *Sandström* i Sollefteå, *Hermansson* och *Hansson* i Örebro samt fröken *Andersson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
